

ARCHEOLOGIE NOTA MET BEPERKTE SAMENSTELLING

LANAKEN - KINDERBOERDERIJ

J. CLAESEN, B. VAN GENECHTEN,
E. AUDENAERT & A. DOUCET

SEPTEMBER 2019

Titel

Archeologienota met beperkte samenstelling. Lanaken - Kinderboerderij

Auteur(s)

Jan Claesen, Ben Van Genechten,
Evelien Audenaert & Alexander Doucet

Projectnummer

2019H45

Plaats en datum

Kortenaken, september 2019

Reeks en nummer

ARCHEBO rapport 2019H45
ISSN 2034-5615

© 2018 ARCHEBO bvba

ARCHEBO aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd of aangepast worden, opgeslagen worden in een geautomatiseerd gegevensbestand, en/of openbaar gemaakt worden in enige vorm of wijze ook, elektronisch, mechanisch, door fotokopie of enige andere wijze, zonder voorafgaandelijke toestemming van de opdrachtgever.

INHOUD

1	Inleiding.....	4
1.1	<i>Algemeen.....</i>	4
1.2	<i>Beschrijving onderzoeksopdracht.....</i>	4
1.3	<i>Onderzoeksopdracht.....</i>	10
1.4	<i>Werkwijze en strategie</i>	10
2	Bureauonderzoek	11
2.1	<i>Landschappelijke & bodemkundige situering</i>	11
2.2	<i>Archeologische en erfgoedkundige data</i>	12
2.3	<i>Beknopte historische beschrijving.....</i>	15
2.4	<i>Datering en situering van het onderzochte gebied.....</i>	24
3	Resultaten bureauonderzoek.....	26
3.1	<i>Beantwoording onderzoeksvragen.....</i>	26
3.2	<i>Potentieel op kennisvermeerdering en afweging verder onderzoek</i>	26
3.3	<i>Samenvatting.....</i>	26
4	Bibliografie	28
5	Figurenlijst	29
6	Plannenlijst.....	31

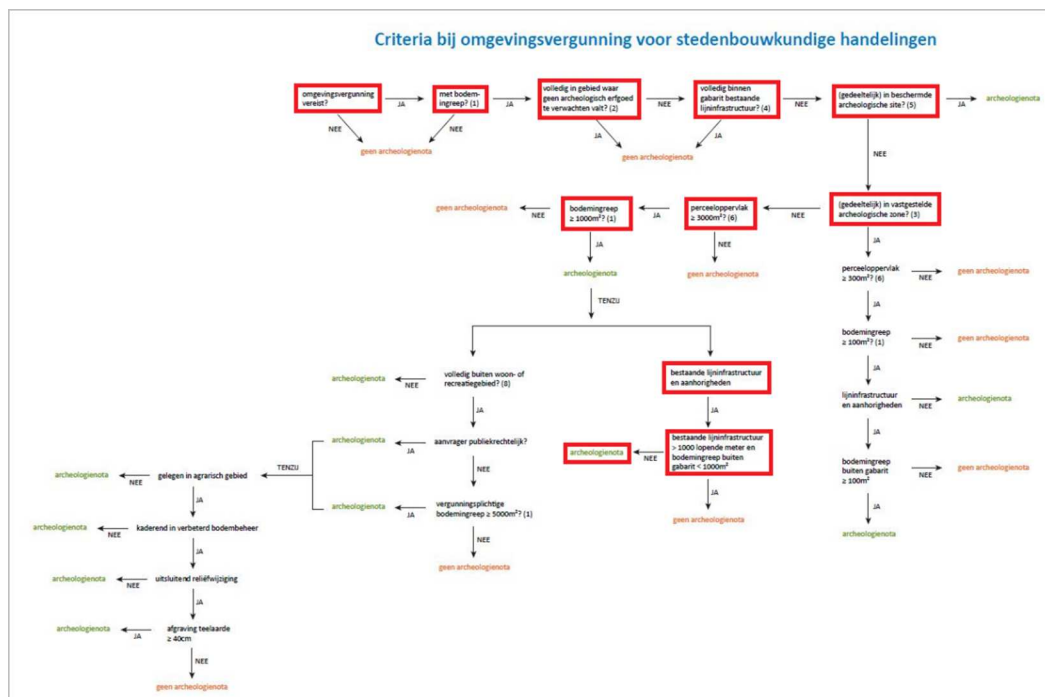
1 INLEIDING

1.1 ALGEMEEN

Bij het aanvragen van een omgevingsvergunning kan het zijn dat het toevoegen van een archeologienota aan de aanvraag verplicht wordt gesteld. De archeologienota wordt geschreven door een erkend archeoloog en bevat de resultaten van een archeologisch vooronderzoek en een advies voor vrijgave of eventueel vervolgonderzoek.

Het toevoegen van een archeologienota aan een omgevingsvergunning is afhankelijk van een aantal criteria:

- De totale oppervlakte van de percelen
- De oppervlakte van de geplande bodemingrepen
- De ruimtelijke bestemming van het terrein
- De ligging van het terrein binnen of buiten een archeologische zone of de site volgens de inventaris

Figuur 1: Criteria bij omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen

1.2 BESCHRIJVING ONDERZOEKSOPDRACHT

Naar aanleiding van een omgevingsvergunning heeft ARCHEBO bvba een archeologienota opgemaakt voor het projectgebied aan de Neerharenweg 12 in Lanaken, ter hoogte van de kinderboerderij in het Domein Pietersheim. Binnen het projectgebied zal de opdrachtgever de bestaande wegenis opbreken en vervangen door een nieuwe wegenis in klinkers. De rest van het projectgebied blijft ongewijzigd. Het projectgebied is ca. 13 971,52 m² groot, ca. 1 767,688 m² daarvan wordt ingenomen door de wegenis.

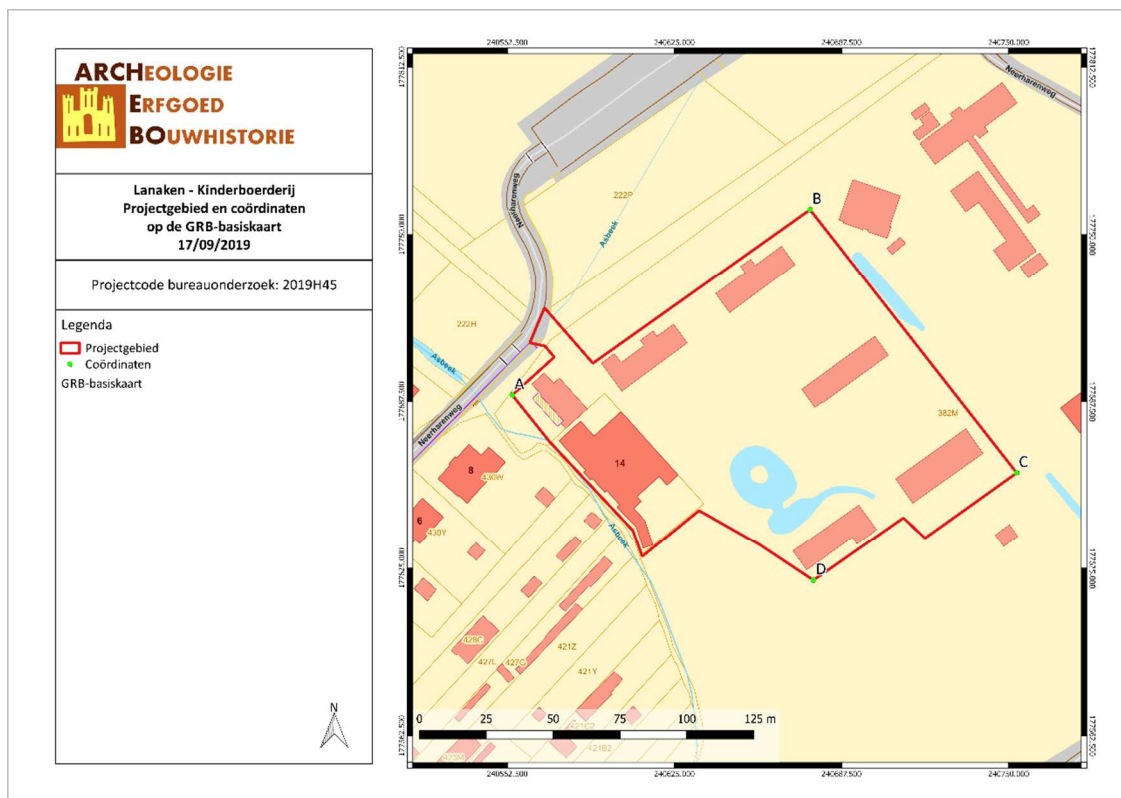
Aangezien de aanvraag voor een omgevingsvergunning na 1 juni 2016 werd ingediend, is een archeologienota evenwel vereist, zoals vastgelegd in het Onroerenderfgoeddecreet (art. 5.4.1, 5.4.2, 5.4.8 en 5.4.9). Het bureauonderzoek werd uitgevoerd in september 2019 onder leiding van erkend archeoloog Jan Claesen. Contactpersonen bij de opdrachtgever was dhr. Yves Luyten. In de onderhavige archeologienota worden de locatie van het terrein en de reeds uitgevoerde werken geanalyseerd.

Deze informatie wordt samen met de resultaten van een archeologisch bureauonderzoek bestudeerd. Indien de confrontatie tussen de toekomstige werken en één doorslaggevend aspect uit de beschrijving van de landschappelijke ligging van het onderzochte gebied, de historische beschrijving, of de bespreking van het onderzochte gebied in zijn archeologische kader een van de onderstaande aspecten aantoont is het verantwoordt om een archeologienota met beperkte samenstelling op te stellen.

1. met aantoonbare zekerheid geen archeologisch erfgoed aanwezig is op het onderzochte terrein, of;
2. de toekomstige werken met aantoonbare zekerheid geen verstoring zullen veroorzaken aan het eventueel aanwezige archeologische erfgoed, of;
3. verder onderzoek van het terrein in het kader van de toekomstige werken met aantoonbare zekerheid niet zou leiden tot nuttige kenniswinst.

Administratieve fiche	
Naam site:	Lanaken – Kinderboerderij
Onderzoek:	Archeologienota met beperkte samenstelling
Ligging:	Limburg, Lanaken, Neerharenweg 12
Kadaster:	Lanaken, afdeling 2, sectie A, perceelnummers 222F (deel), 222H (deel), 222P (deel), 382M (deel) & 382N (deel)
Coördinaten:	A X 240564.345
	Y 177689.882
	B X 240675.721
	Y 177759.348
	C X 240752.998
	Y 177660.854
	D X 240676.984
	Y 177620.539
Uitvoerder:	ARCHEBO bvba
Projectcode bureauonderzoek:	2019H45
Projectleiding:	Jan Claesen
Erkenningsnummer projectleiding:	OE/ERK/Archeoloog/2015/00014
Bewaarplaats archief:	Bij de opdrachtgever
Grootte projectgebied:	Ca. 13 971,52 m ²
Grootte wegenis:	Ca. 1 767,688 m ²
Uitvoeringsperiode:	September 2019
Reden van de ingreep	Het opbreken van de bestaande, kasseien wegenis en het opnieuw aanleggen in klinkers
Wetenschappelijke vraagstelling:	Het doel van deze archeologienota is een archeologische evaluatie van het terrein, de geplande werken en impact op het bodemarchief.
Termen Thesauri:	Bureauonderzoek, stedenbouwkundig, sloop, wegenis, recreatie- en parkgebieden, kinderboerderij Domein Pietersheim

De onderstaande GRB-kadasterkaart, Orthofoto en het Gewestplan tonen het projectgebied op de meest recente stadskarten en luchtfoto's.

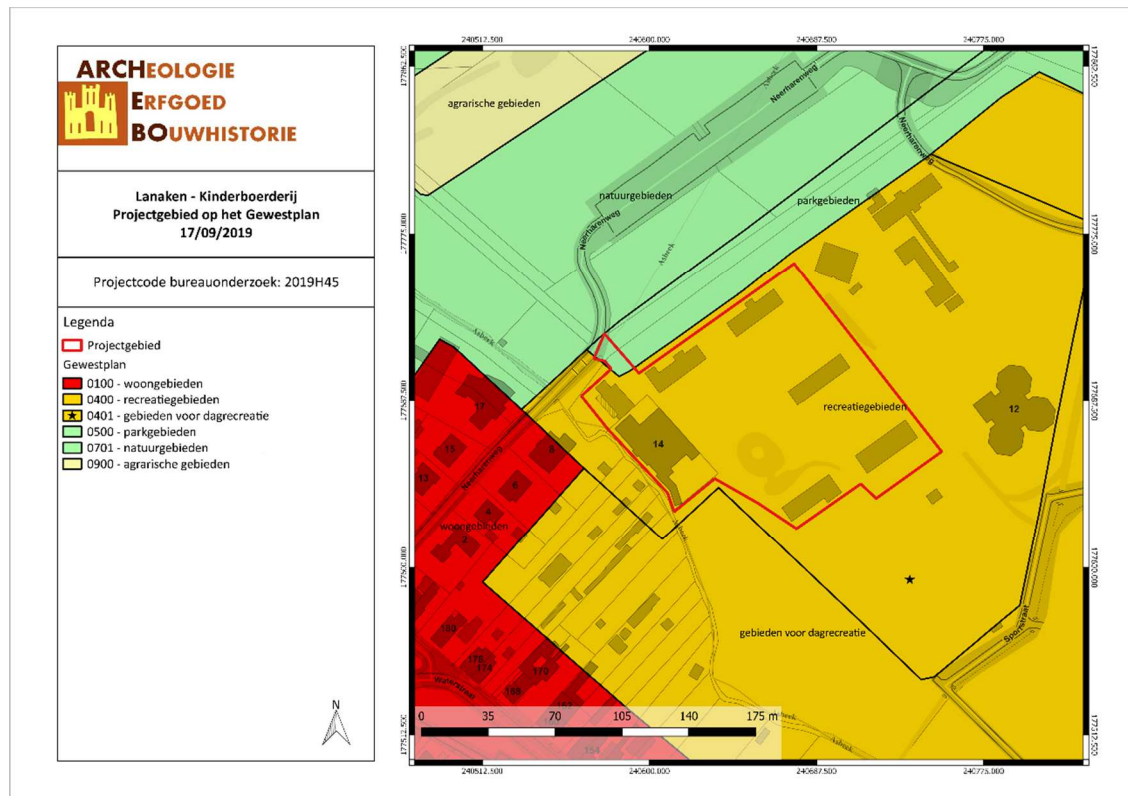
LAKI/19/09/17/1 - Digitale aanmaak

Figuur 2: Situering van het projectgebied op de GRB-Kadasterkaart (Geopunt, 2019)

LAKI/19/09/17/2 - Digitale aanmaak

Figuur 3: Situering van het projectgebied op Orthofoto (Geopunt, 2019)

LAKI/19/09/17/3 - Digitale aanmaak

Figuur 4: Situering van het projectgebied op het Gewestplan (Geopunt, 2019)

Het projectgebied bevindt zich aan de Neerharenweg 12 in Lanaken (Limburg), aan de kinderboerderij in het Domein Pietersheim. Momenteel bestaat de wegenis uit kasseien (zie figuren 5 t.e.m.9). Deze kasseien zullen verwijderd worden en vervangen worden door klinkers. Tenslotte zullen er ook enkele nieuwe rioleringen aangelegd worden. De rest van het projectgebied blijft ongewijzigd. Het projectgebied is ca. 13 971,52 m² groot, ca. 1 767,688 m² daarvan wordt ingenomen door de wegenis.

Figuur 5: Foto huidige wegenis (Architectenburo Luyten, 2019)

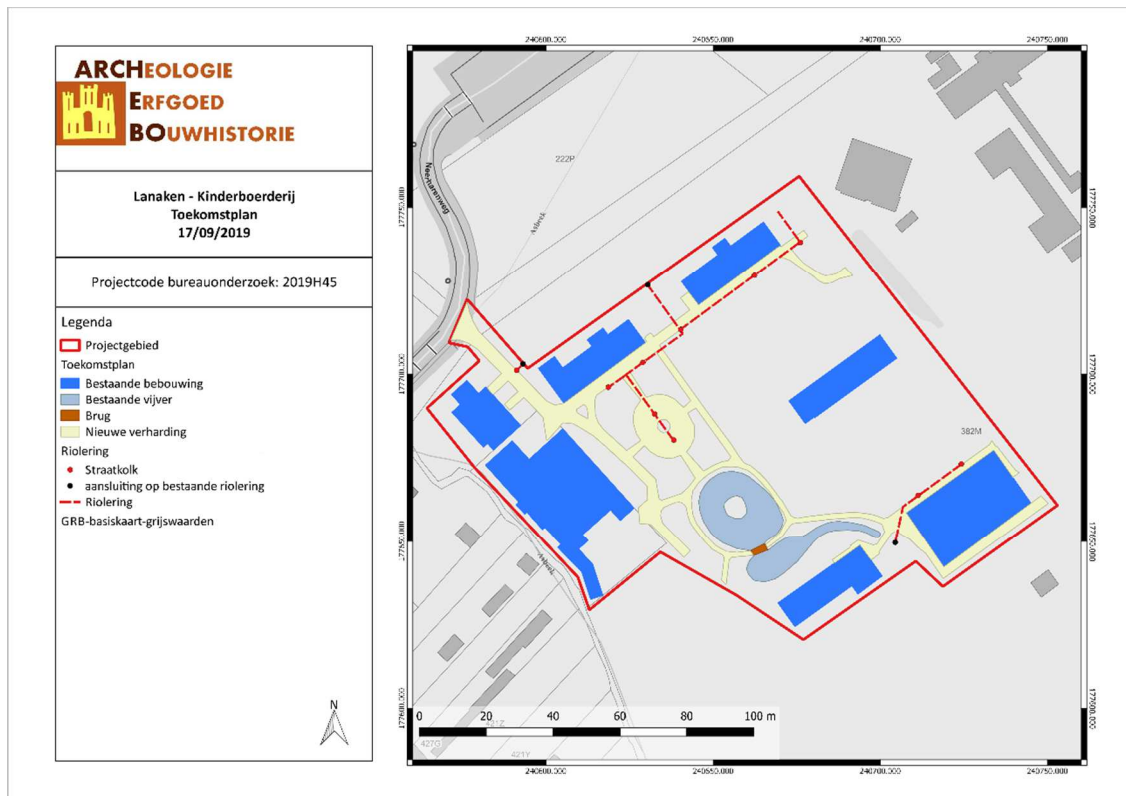

Figuur 6: Foto huidige wegenis (Architectenburo Luyten, 2019)

Figuur 7: Foto huidige wegenis (Architectenburo Luyten, 2019)

LAKI/19/09/17/4 - Digitale aanmaak

Figuur 11: Toekomstplan (ARCHEBO bvba, 2019)

Randvoorwaarden

Er dienen geen randvoorwaarden worden opgenomen.

1.3 ONDERZOEKSOPDRACHT

Tijdens het bureauonderzoek dienen de onderstaande vragen beantwoord te worden:

1. Wat zijn de gekende archeologische en historische gegevens?
2. Welke archeologische structuren of constructies kunnen ter hoogte van het projectgebied verwacht worden op basis van een analyse van het historische kaart- en bronnenmateriaal?
3. In welke mate en in welke zones kan er een recente verstoring verwacht worden van archeologisch erfgoed?

1.4 WERKWIJZE EN STRATEGIE

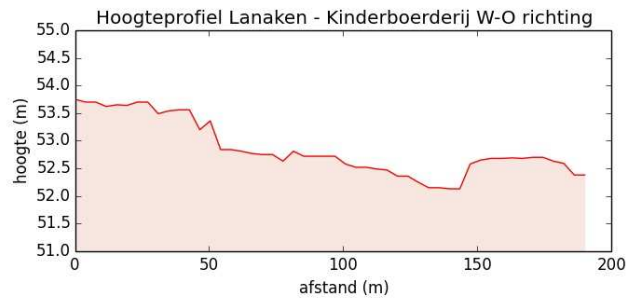
In het bureauonderzoek wordt een overzicht gegeven van de beschikbare kennis inzake historie, erfgoed en archeologie met betrekking tot de onderzoekslocatie en omgeving. Deze informatie vormt de basis voor de archeologische verwachting van het projectgebied. De Centrale Archeologische Inventaris (CAI) werd gebruikt als uitgangspunt voor de bestudering van archeologische waarden in de omgeving van het plangebied. De gebruikte kaarten werden in georeferenciede vorm gebruikt in het programma QGIS.

2 BUREAUONDERZOEK

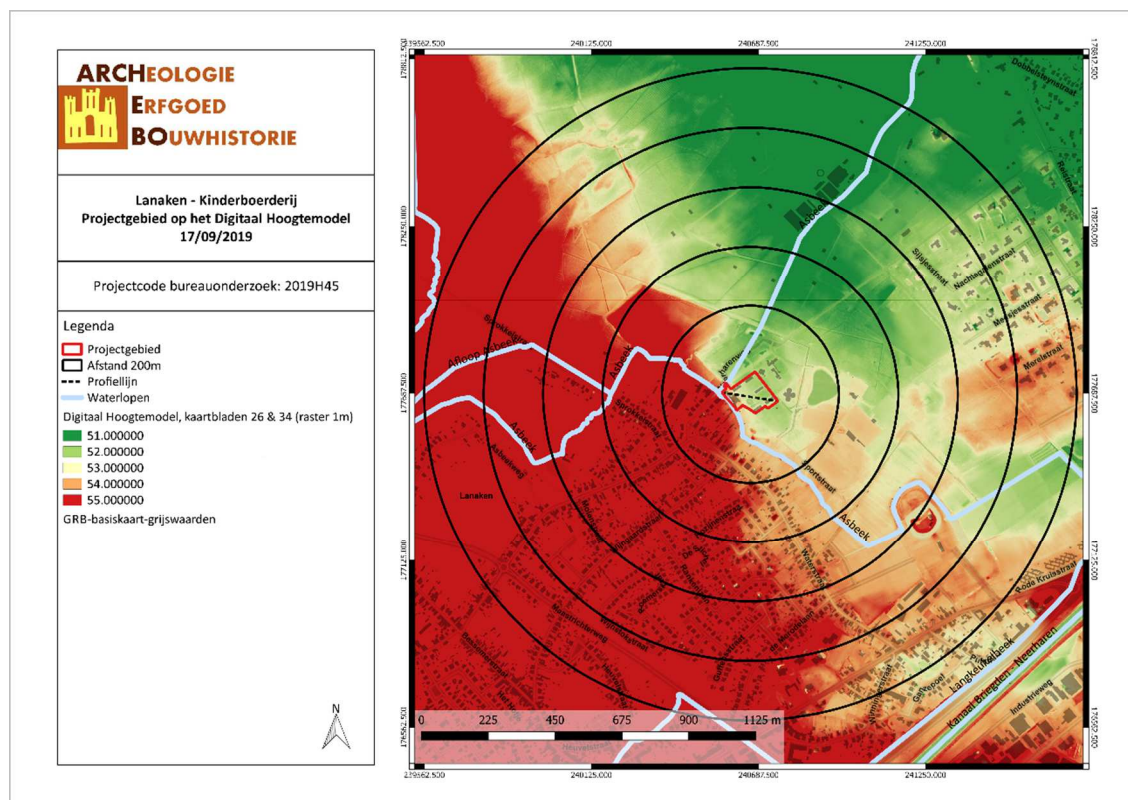
Het bureauonderzoek blijft beperkt tot het beschrijven van de ontwikkeling en de minimale impact die deze heeft op het eventueel aanwezige archeologische erfgoed. De landschappelijke context en een uitgebreide beschrijving van de archeologische en historische context worden niet opgenomen in de bureaustudie.

2.1 LANDSCHAPPELIJKE & BODEMKUNDIGE SITUERING

Het projectgebied is gelokaliseerd in de gemeente Lanaken (Limburg). Volgens de Traditionele Landschappenkaart ligt het projectgebied in het Maasland. Het terrein zelf bevindt zich volgens het Digitaal Hoogtemodel tussen ca. 52 en 54m boven de zeespiegel.

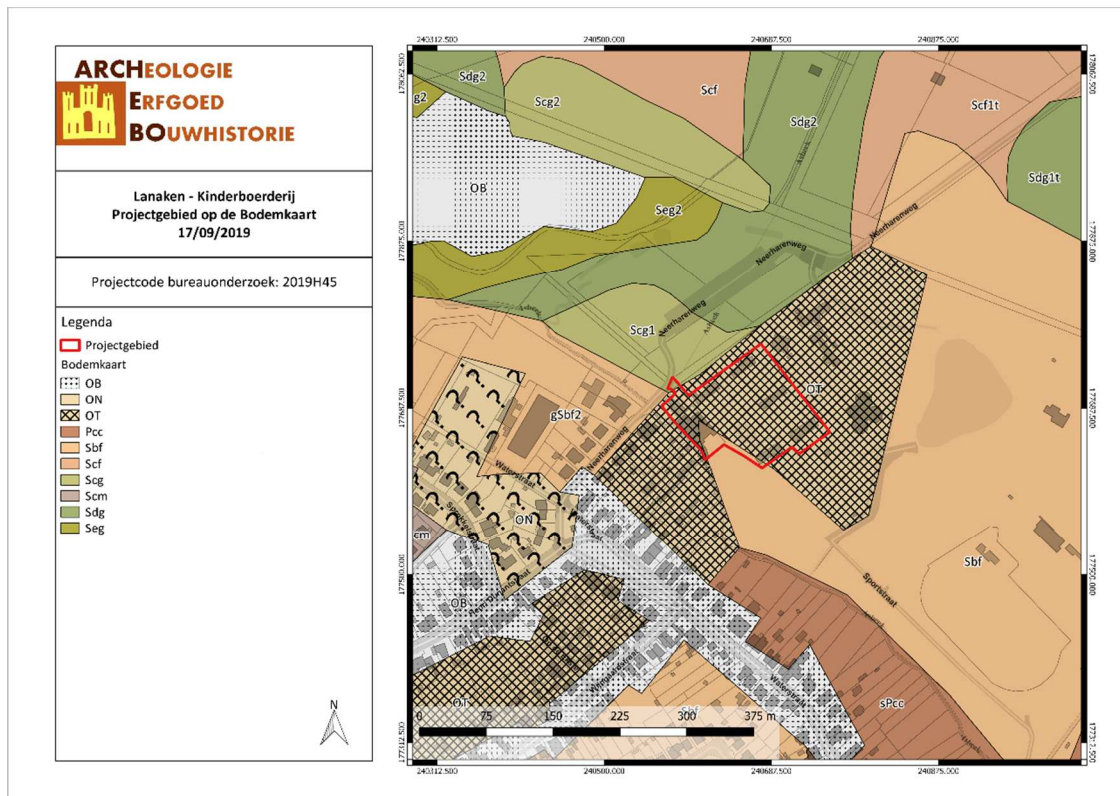
Figuur 12: Hoogteprofiel van het projectgebied (Geopunt, 2019)

LAKI/19/09/17/5 - Digitale aanmaak

Figuur 13: Situering van het projectgebiedgebied en hoogteprofiellijn op het Digitaal Hoogtemodel (Geopunt, 2019)

Op de Bodemkaart van Vlaanderen wordt het projectgebied grotendeels gekarteerd als OT, twee kleinere oppervlaktes worden gekarteerd als Scg1 en Sbf. OT staat voor vergraven terrein.¹ Scg1-bodems zijn matig droge lemige zandgronden met duidelijke humus en/of ijzer B horizont en een A horizont die dunner is dan 40 cm. Deze Podzol-bodem heeft een grijze of bruigrijze bovengrond waarin geheel of gedeeltelijk de uitlogingshorizont verwerkt is. Deze horizont vertoont een zwak ontwikkelde ijzer B horizont die soms aangerijkt is met illuviale humus. De C horizont is roestig vanaf 60-90cm diepte.² Sbf-bodems zijn droge lemige zandgronden met weinig duidelijke humus en/of ijzer B horizont. Het zijn droge Podzolen met een zeer donkergrijze bovengrond, die heterogeen van kleur is en vlekken van uitgeloozd zand vertoont. Onder de bovengrond bevinden zich duidelijke resten van de E horizont. De Podzol B is dikwijls verkit en roestverschijnselen komen voor tussen 90 en 120cm.³

LAKI/19/09/17/6 - Digitale aanmaak

Figuur 14: Situering van het projectgebied op de bodemkaart (DOV, 2019)

2.2 ARCHEOLOGISCHE EN ERFGOEDKUNDIGE DATA

Voor de archeologische en erfgoedkundige data werd gebruik gemaakt van de cartografische gegevens van zowel de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) als de Inventaris van Onroerend Erfgoed (IOE). Het projectgebied ligt binnen de steilrand van het Kempisch Plateau van de Kikbeek tot de Asbeek, dat geregistreerd staat als een vastgesteld landschapsrelict.⁴

¹ E Van Ranst en C Sys, *Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen (Schaal 1 : 20 000)* (Gent: Laboratorium voor Bodemkunde, 2000), 18.

² Van Ranst en Sys, 182, 209.

³ Van Ranst en Sys, 140.

⁴ "Steilrand van het Kempisch Plateau van de Kikbeek tot de Asbeek | Inventaris Onroerend Erfgoed", geraadpleegd 18 september 2019, <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/300255>; "Steilrand van het Kempisch Plateau van de Kikbeek tot de Asbeek | Inventaris Onroerend Erfgoed", geraadpleegd 18 september 2019, <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/10329>.

De CAI toont enkele vondsten in de omgeving binnen een straal van 1km aan:

CAI-Locatie	Beschrijving	Datering
52556	Zegelstempel	Middeleeuwen
55191	Waterburcht van Pietersheim	Bronstijd
212846	Lithisch materiaal	Steentijd
150081	Munten	Nieuwe Tijd
790003	Gepolijst bijltje	Steentijd
52902	Groot paternosterkruis	Nieuwe Tijd
50580	Aardewerk	Romeinse Tijd
208125	Metalen vondst	Middeleeuwen
160803	Gracht	Nieuwe Tijd

Net ten zuiden van het projectgebied is tijdens een metaaldetectie een Laatmiddeleeuws, metalen voorwerp aangetroffen. De afmetingen zijn ongeveer 4,5 x 5 cm. Het object is zwaar en lijkt brons. Vermoedelijk gaat het om een knop op het gevest van een zwaard (CAI 208125).

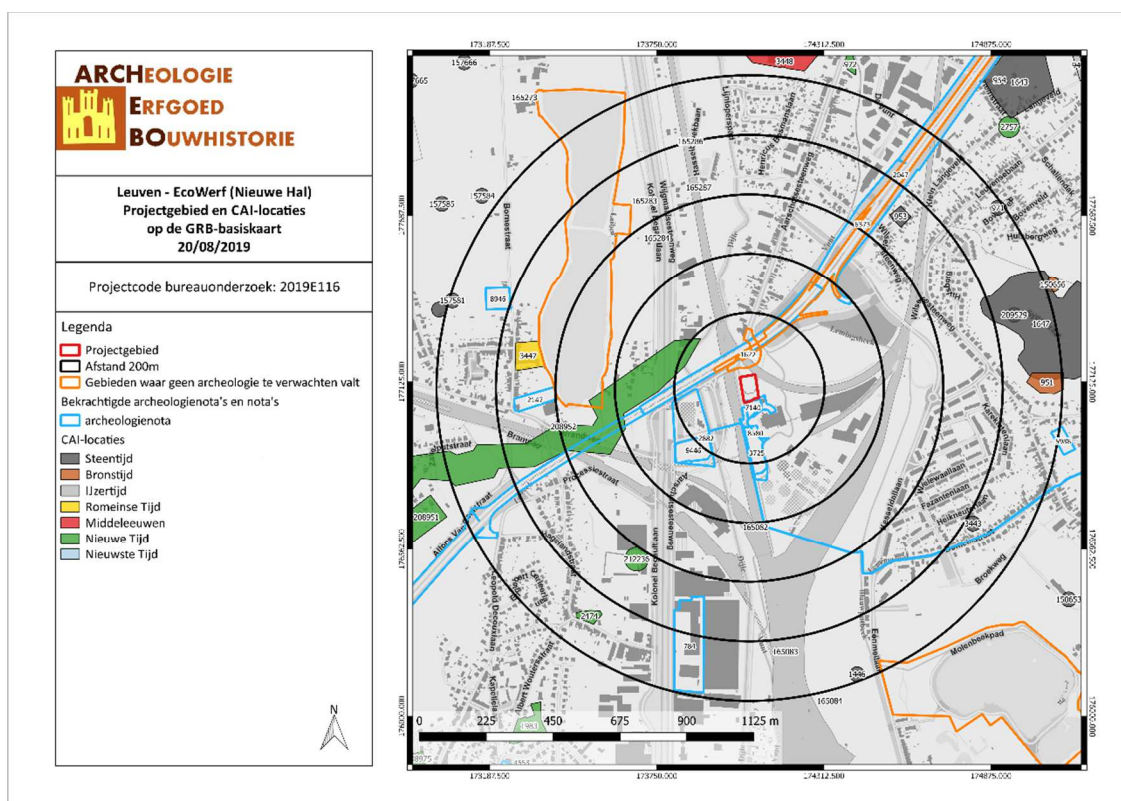
Ongeveer 300m ten zuiden van het projectgebied bevinden zich twee CAI-locaties. CAI-locatie 150081 omvat een koperen duit van Filips II geslagen voor de Spaanse Nederlanden in 1580, één 18de-eeuwse koperen liard geslagen onder Jozef Clemens, prinsbisschop van Luik, tien centimes geslagen onder Leopold I koning der Belgen in 1862, 10 19de-eeuwse, bronzen, Franse centimes geslagen onder Napoleon III (gebruikt als hanger) en een 20ste-eeuwse militaire piloteninsigne van de Britse luchtmacht, gevonden op een crash-site van de Tweede Wereldoorlog. Alle vondsten zijn gevonden tijdens een veldprospectie. CAI-locatie 160803 omvat sporen van een 18de-eeuwse gracht die ca. 3m breed en 1m diep was. Mogelijks was deze aangelegd voor de belegering van Maastricht in 1748. Het aardewerk dat in de gracht werd aangetroffen kans alleszins rond deze periode gedateerd worden. De sporen en vondsten binnen CAI 160803 zijn gevonden tijdens een mechanische prospectie.

Tussen ca. 500 en 800m ten zuidoosten van het projectgebied staat de Waterburcht van Pietersheim (CAI 55191).⁵ Rond de waterburcht is meerdere malen archeologisch onderzoek uitgevoerd. Het betreft een veldprospectie, een mechanische prospectie en een opgraving. In de Volle Middeleeuwen stond hier reeds een waterburcht. Het kasteel is in verschillende fasen herbouwd geweest en had drie verdedigingsgordels. Vanaf het einde van de 14de eeuw was het een residentie die bestond uit een halfcirkelvormige bebouwing met een waterput, een slotgracht, een poort en een kapel. Vanaf de 19de-20ste eeuw was het volledige terrein grondig omgewoeld en opgehoogd. De kern van de burchtkapel werd in de 12de eeuw uitgebreid en in de 15de eeuw werd de kapel in de hoogte vergroot. In de loop van de 17de eeuw werd ze voorzien van een gewelf. Bij een archeologisch onderzoek in 2011 zijn muren van een kelder uit de Volle Middeleeuwen aangetroffen. Deze muren waren opgetrokken in baksteen en mergelsteen. Waarschijnlijk gaat het om recuperatiemateriaal van de oude burcht. De poortkelder werd in de 12de-eeuw vervangen door een kleinere kelder. Tijdens datzelfde onderzoek werden sporen van een 16de-eeuwse gracht aangetroffen. Deze gracht kan mogelijks in verband gebracht worden met het Beleg van Maastricht (1579). Binnen de CAI-locatie 55191 zijn ook 5 19de-eeuwse Franse centimes, geslagen onder Napoleon III, een 20ste-eeuwse militaire gesp (Brits) voor aan de broodtas, Gallo-Romeins bouwmateriaal, kleine fragmenten verspoeld handgevormd aardewerk, spikkels houtskool en 5 bronzen bijlen uit de Bronstijd gevonden. De 5 bijlen bestaan uit 1 vleugelbijl en 4 hulsbijlen met ring. Door de aanwezigheid van deze vondsten uit de Bronstijd ligt er vermoedelijk een (mogelijk verspoelde) prehistorische site in de nabijheid. De aanwezigheid van

⁵ "Kasteel Pietersheim: domein | Inventaris Onroerend Erfgoed", geraadpleegd 18 september 2019, <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/2694>; "Burcht en kasteel Pietersheim | Inventaris Onroerend Erfgoed", geraadpleegd 18 september 2019, <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/895>.

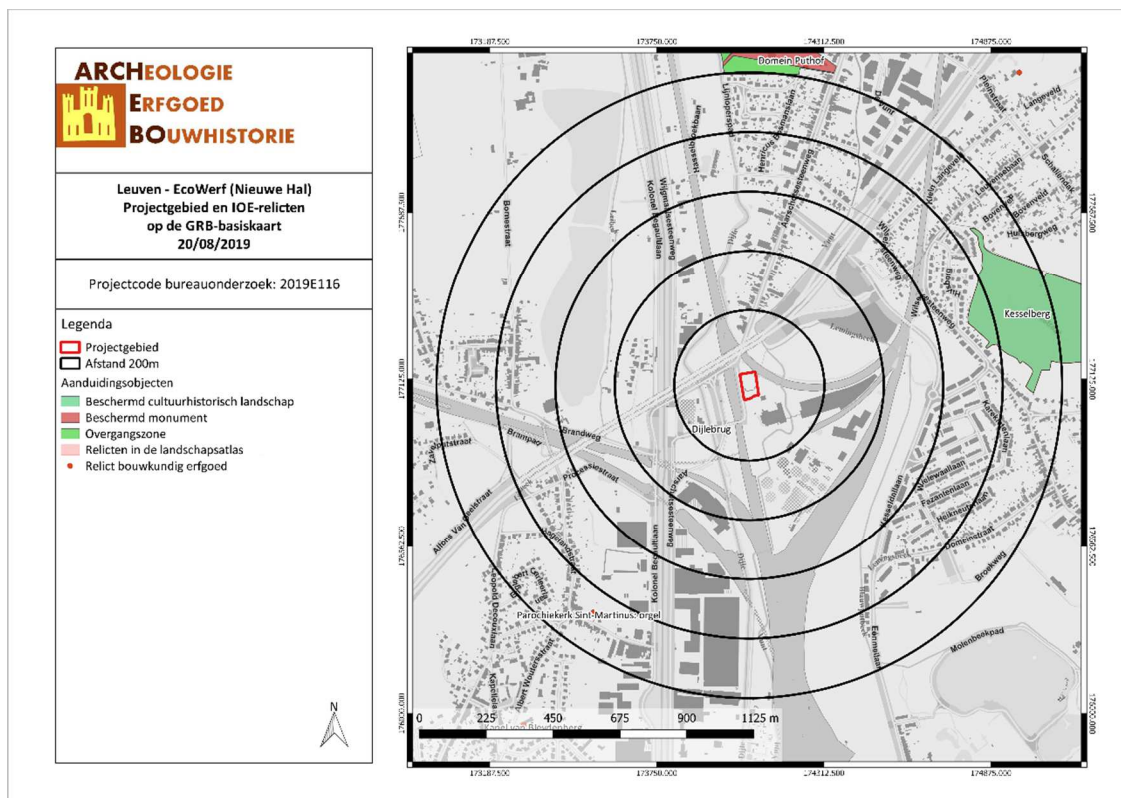
Gallo-Romeins bouwmateriaal doet vermoeden dat er in de omgeving van kasteel Pietersheim een Romeins villa-complex ligt.

Ongeveer 500m ten zuidwesten van het projectgebied is een Laatmiddeleeuwse zegelstempel gevonden tijdens een veldprospectie (CAI 52556). Ongeveer 200m verder westwaarts zijn urnen, potten, lampen en een kop uit terracotta uit de Romeinse Tijd (CAI 50580) gevonden. Het beeldje is waarschijnlijk van lokale makelij en lijkt een imitatie van een Romeinse God (Mercurius) of gewoon een statuetje van het lokale type. Vermoedelijk zijn de vondsten afkomstig van een Romeinse begraafplaats. Tussen ca. 650 en 850m ten zuidwesten van het projectgebied zijn zes plaatsen (in het noorden van het toenmalig onderzoeksgebied) met litisch materiaal uit het Finaal-Paleolithicum gevonden tijdens een mechanische prospectie (CAI 212846). Het betreft klingen, afslagen, federmesserspitsen... Ca. 800m ten westzuidwesten van het projectgebied is een gepolijst bijltje uit het Neolithicum gevonden. Het bijltje is gemaakt uit een ietwat lichtgrijze, grofkorrelige silex met donkergrijze inclusions en heeft een gepolijst oppervlak (CAI 790003). Tenslotte zijn tijdens een metaaldetectie enkele vondsten aangetroffen op ca. 900m ten westzuidwesten van het projectgebied een groot paternosterkruis en negen muntstukken uit de Nieuwe Tijd gevonden (CAI 52902). Onder de muntstukken bevinden zich drie liards van Jan Theodoor Von Beieren XI, 2 stukken Maximiliaan van Beieren, 1 groot weggesleten muntstuk, een XII Heller Reichstadt Achen 1760 en 1 pfennig uit de Pruisische periode.

LAKI/19/09/17/7 - Digitale aanmaak

Figuur 15: Situering van het projectgebied en de archeologische data op de basiskaart (CAI, 2019)

LAKI/19/09/17/8 - Digitale aanmaak

Figuur 16: Situering van het projectgebied en de erfgoedkundige data op de basiskaart (IOE, 2019)

In november 2017 heeft ArcheoPro Vlaanderen een archeologienota opgesteld voor een projectgebied ter hoogte van de Wijngaardstraat in Lanaken (ID 5419). De archeologienota bestond uit een bureaustudie en werd opgesteld n.a.v. de aanleg van een nieuw gescheiden rioleringsstelsel. Uit het bureauonderzoek is gebleken dat er voor een deel van het projectgebied een hoge archeologische verwachting is voor vindplaatsen van jager-verzamelaars en dat voor het gehele projectgebied een hoge archeologische verwachting geldt voor vindplaatsen van nederzettingen en/of sporen van begravingen van landbouwers vanaf het Neolithicum/Bronstijd tot en met het derde kwart van de 18de eeuw. Voor nederzettingssporen vanaf de late 18de eeuw is er dan weer een lage trefkans. Ondanks de archeologische verwachting wordt het terrein echter vrijgegeven, aangezien de toekomstige ingrepen enkel reeds verstoorde bodem opnieuw zullen verstoren.⁶

2.3 BEKNOPT HISTORISCHE BESCHRIJVING

Lanaken wordt voor het eerst vermeld als Ludicana in 810. Andere varianten op de plaatsnaam zijn Lodenaken (1106-1111), Luthenachen (1141), Lodenache (1147), Ludenachen (1153), Lodenach (1178) en Ludenaccher (1222).

Archeologische vondsten bevestigen menselijke activiteiten op het grondgebied van Lanaken vanaf de Steentijd. In de Romeinse Tijd stond er in Smeermaas een Gallo-Romeinse villa. In de Middeleeuwen behoorde het grondgebied van Lanaken vermoedelijk toe aan de keizer van het Heilig Roomse Rijk. Vanaf de 12de eeuw maakte het deel uit van Pietersheim, een Loonse heerlijkheid. De heerlijkheid Lanaken hoort

⁶ G. De Nutte e.a., "Wijngaardstraat te Lanaken (gem. Lanaken) - Archeologienota door middel van een archeologische bureaustudie", Verslag van Resultaten (Hasselt: ArcheoPro Vlaanderen, november 2017), 10, 57–59.

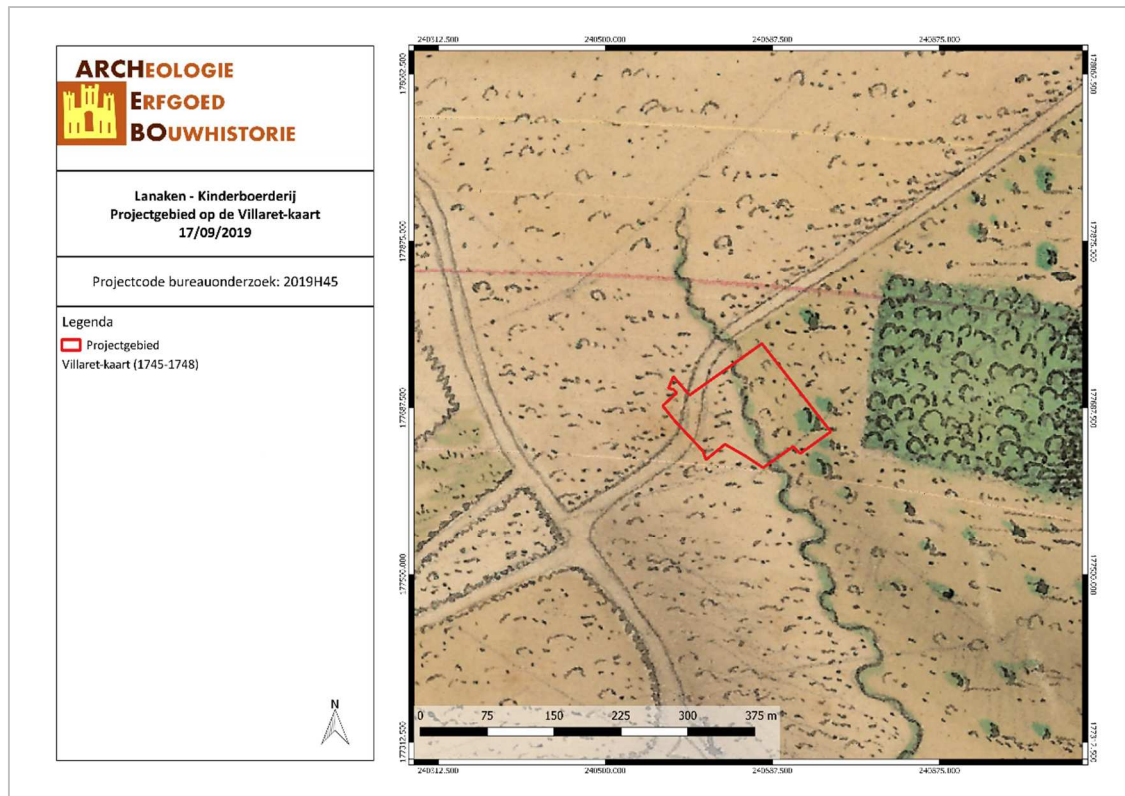
van de 12de tot de 15de eeuw toe aan het geslacht Pietersem. Van 1427 tot het einde van de 18de eeuw is ze in handen van de familie de Merode. In 1106 werd door de Duitse keizer het patronaatsrecht van de parochiekerk aan het Maastrichtse kapittel van Sint-Servaas geschonken en ca. 1186 stichtten de heren van Pietersheim de Abdij van Hocht. In 1808 werden Lanaken, Smeermaas, Hocht, Pietersem, Cauberg, Bessemer en Briegden samengevoegd. In 1839 werd de gemeente dan weer opgesplitst in een Belgisch en een Nederlands deel, waarbij Cauberg naar Nederland verhuisde en Bessemer ging later voor een groot deel naar de gemeente Zutendaal. In de periode 1824-1829 werd de Zuid-Willemsvaart aangelegd en tussen 1930 en 1934 werd het kanaal Briegden-Neerharen aangelegd. In 1856 werd vervolgens de spoorlijn Hasselt-Maastricht aangelegd die in 1954 voor het personenvervoer werd gesloten. Tijdens WO I werd het centrum van Lanaken in brand gestoken door Duitse troepen, deels als vergelding voor de acties van het verzet o.l.v. burgemeester Edgard de Caritat de Peruzzis. In 1929-1939 werd het Albertkanaal aangelegd, waarvan de westelijke en zuidelijke arm samenkomen in Lanaken, om vervolgens in de Verbindingsvaart verder te lopen in noordoostelijke richting. Na WO II vestigen verschillende belangrijke industrieën zich in Lanaken. Dit komt door de aanwezigheid van verschillende kanaalarmen, het Briegdendok en de spoorlijn met het treinstation. In 1957 werd het Sint-Barbara ziekenhuis in Lanaken opgericht voor het onderzoeken en bestrijden van beroepsziekten van mijnwerkers van het Kempens steenkoolbekken. Bij de gemeentefusies van 1977 fuseerde Lanaken met Gellik, Neerharen, Rekem en Veldwezelt tot de huidige fusiegemeente Lanaken.⁷

Op de Villaretkaart (1745-1748) bestaat het projectgebied uit heide. In het oosten staan ook enkele bomen. Het terrein wordt in twee opgedeeld door een beek (vermoedelijk de Asbeek) en door het westen loopt een weg. Er staat geen bebouwing binnen het terrein. Op de Ferrariskaart (1777) wordt het hele projectgebied ingenomen door loofbos. Het bos wordt op de kaart aangeduid als *B(ois) de Peetersheim*. De Atlas der Buurtwegen (ca. 1840) toont een onbebouwd projectgebied dat in het noordwesten wordt gekruist door *Chemin n° 56*. Een tweede weg (onbenoemd) kruist het terrein op een NW-ZO as. De beek die langs de zuidwestelijke grens van het projectgebied stroomt wordt aangeduid als *Ruisseau*. Het gaat om de huidige Asbeek. Op de Vandermaelenkaart bestaat het projectgebied dan weer grotendeels uit naaldbos. Het westen is braakliggend en wordt gekruist door dezelfde beek, op deze kaart aangeduid als *Ruisseau dit Vloet Gracht*. De Popp-kaart is niet beschikbaar voor dit landsdeel. Op de topografische kaart van 1873 bestaat het projectgebied nog grotendeels uit naaldbos, maar het uiterste westen bestaat uit loofbos. Het loof- en naaldbos wordt van elkaar gescheiden door een weg, die reeds zichtbaar is op de oudere 19de-eeuwse cartografische bronnen. De beek stroomt niet langer door het projectgebied en het terrein is nog steeds onbebouwd.

De topografische kaart van 1904 toont dezelfde situatie als deze van 1873. Tussen 1904 en 1939 wordt een nieuw pad aangelegd, aan de noordoostelijke grens van het projectgebied. Het terrein blijft bestaan uit loof- en naaldbos. Tussen 1939 en 1969 wordt het naaldbos in het projectgebied grotendeels gerooid. Het bestaat rond 1969 uit grasland met nog enkele naaldbomen. Het zuidwesten blijft loofbos. De beek, die sinds ca. 1873 niet langer het projectgebied kruiste, stroomt nu weer door de zuidwestelijke grens van het terrein. De eerste bebouwing verschijnt op de topografische kaart van 1981. Op de luchtfoto van 1971 is deze bebouwing ook zichtbaar. Ze moet bijgevolg geplaatst zijn tussen 1969 en 1971. Een groot deel van de huidige wegenis is ook reeds zichtbaar op de luchtfoto van 1971. Tussen 1981 en 1989 wordt de vijver, die nu nog steeds binnen het projectgebied ligt, aangelegd. Tussen 1989 en 1990 verdwijnt het gebouw net ten noorden van de vijver. Tussen ca. 2003 en ca. 2005 en tussen ca. 2007 en ca. 2008 worden nog enkele

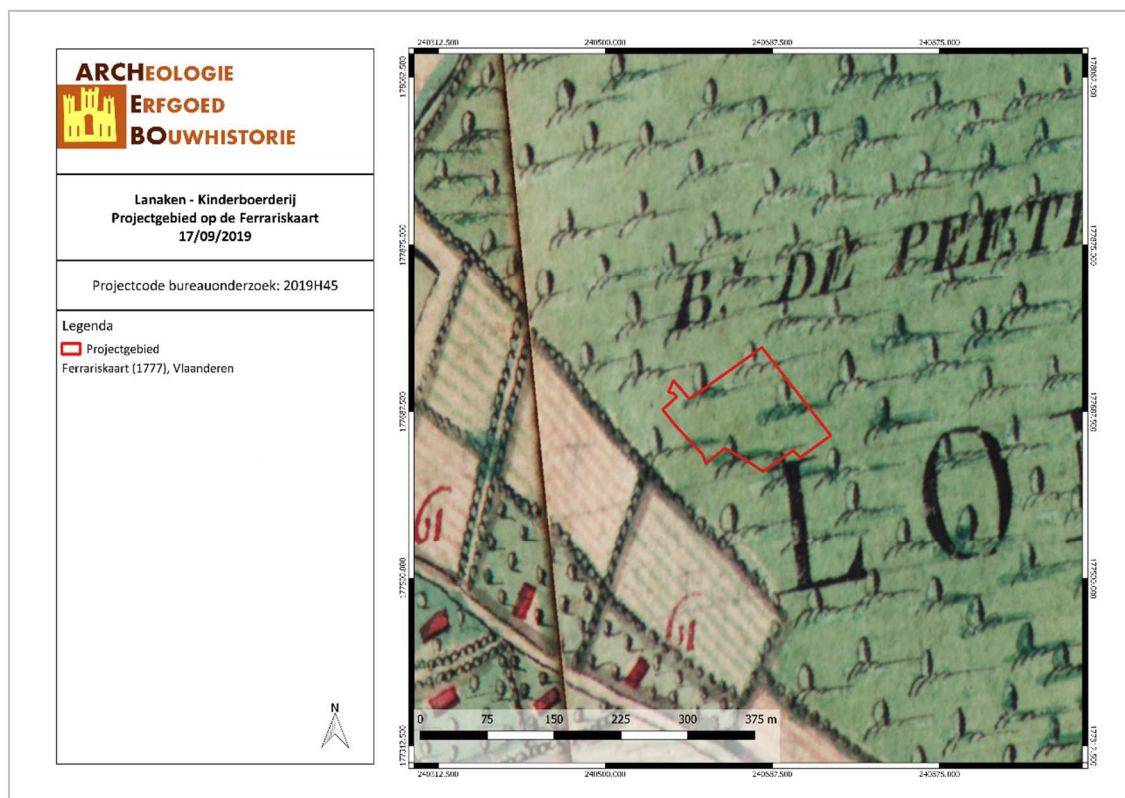
⁷ "Maurits Gysseling: Toponymisch Woordenboek (1960) p. 590", geraadpleegd 4 februari 2019, <http://bouwstoffen.kantl.be/tw/facsimile/?page=590>; Agentschap Onroerend Erfgoed, "Lanaken", Inventaris Onroerend Erfgoed, 2019, <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/120367>; "Lanaken", in *Wikipedia*, geraadpleegd 4 februari 2019, <https://nl.wikipedia.org/w/index.php?title=Lanaken&oldid=52889134>.

gebouwen uitgebreid. Vanaf de luchtfoto van 2008-2011 is de huidige situatie weergegeven. De huidige wegenis ligt er sinds ca. 1990.

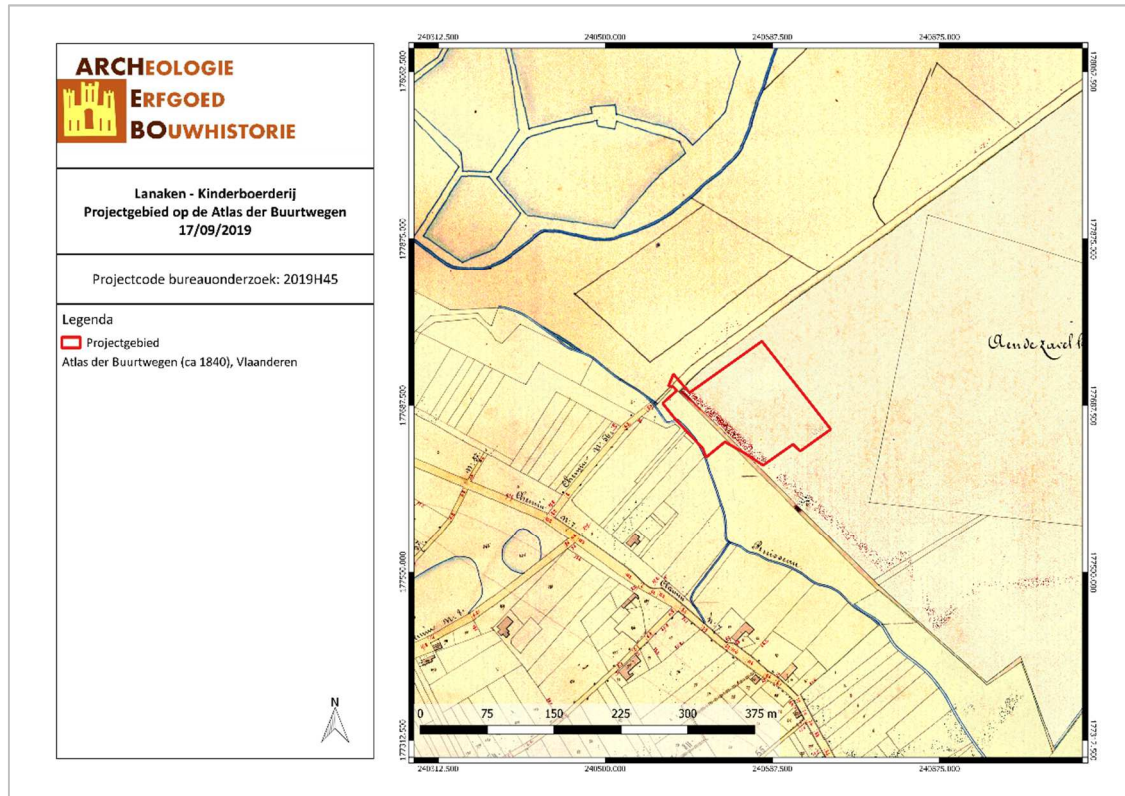
LAKI/19/09/17/9 - Digitale aanmaak

Figuur 17: Detail uit de Villaretkaart met aanduiding van het projectgebied (Geopunt, 2019)

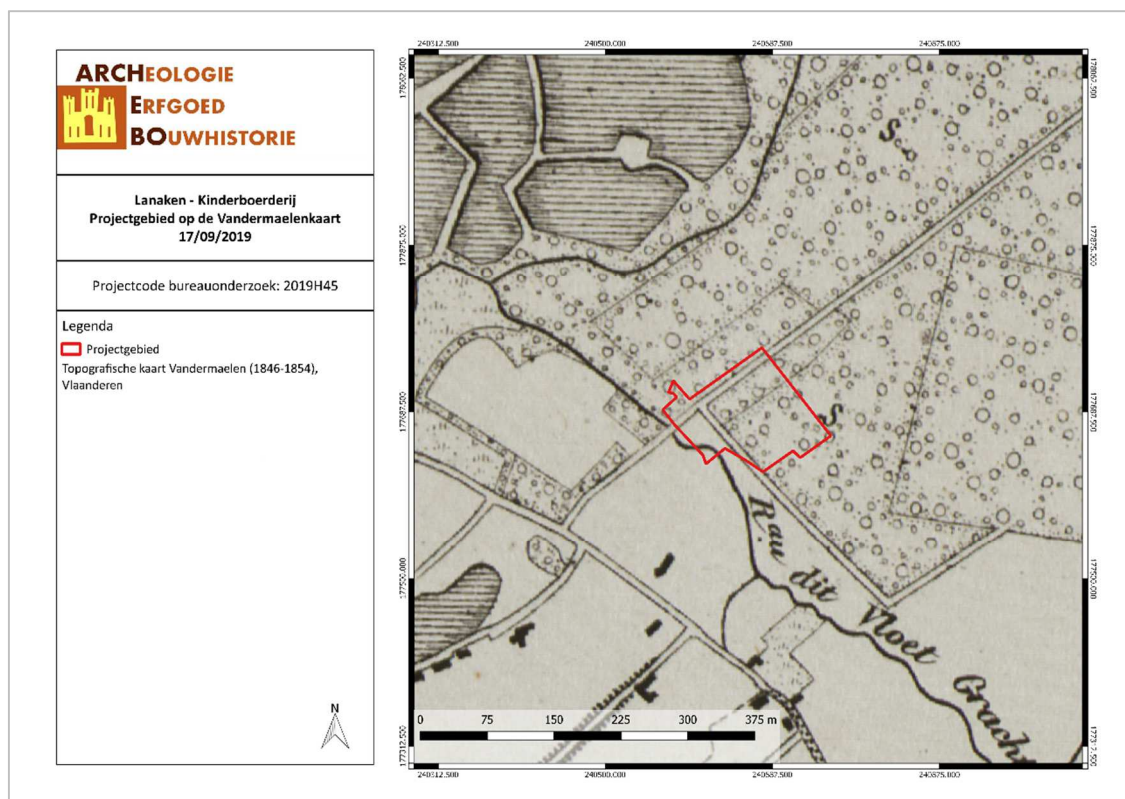
LAKI/19/09/17/10 - Digitale aanmaak

Figuur 18: Detail uit de Ferrariskaart met aanduiding van het projectgebied (Geopunt, 2019)

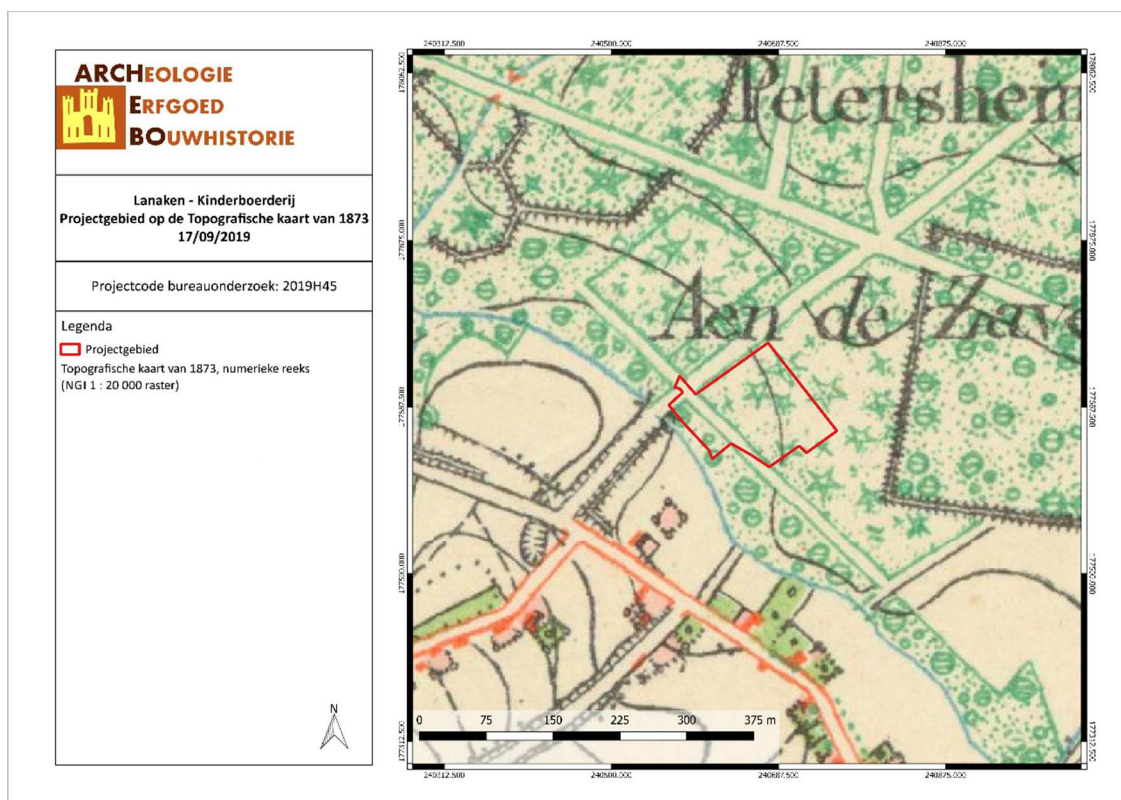
LAKI/19/09/17/11 - Digitale aanmaak

Figuur 19: Detail uit de Atlas der Buurtwegen met aanduiding van het projectgebied (Geopunt, 2019)

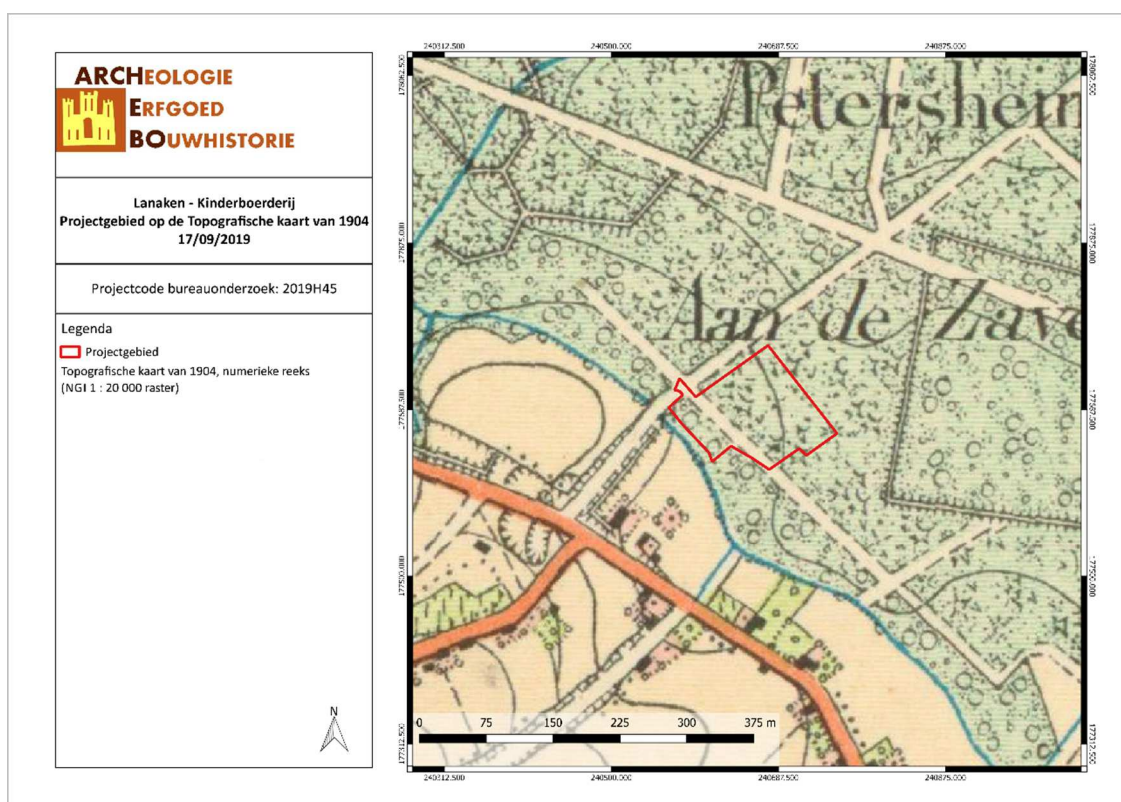
LAKI/19/09/17/12 - Digitale aanmaak

Figuur 20: Detail uit de Vandermaelenkaart met aanduiding van het projectgebied (Geopunt, 2019)

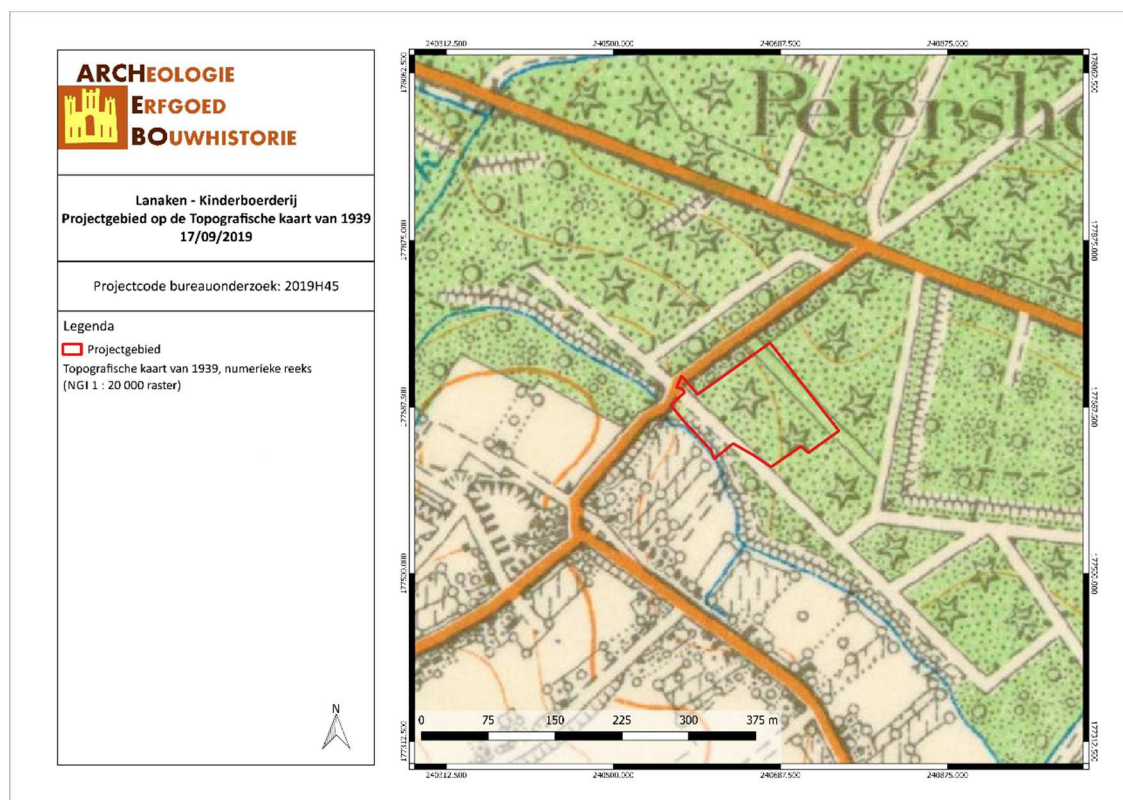
LAKI/19/09/17/13 - Digitale aanmaak

Figuur 21: Situering van het projectgebied op de Topografische kaart van 1873 (Cartesius, 2019)

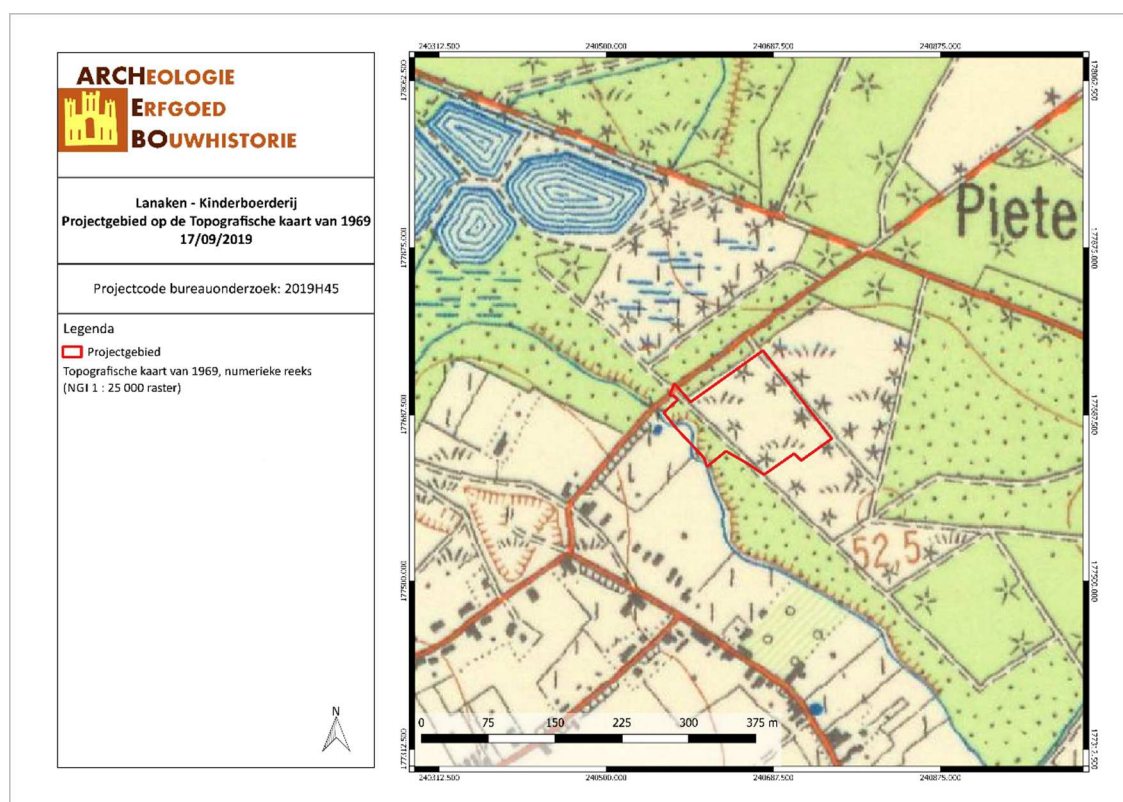
LAKI/19/09/17/14 - Digitale aanmaak

Figuur 22: Situering van het projectgebied op de Topografische kaart van 1904 (Cartesius, 2019)

LAKI/19/09/17/15 - Digitale aanmaak

Figuur 23: Situering van het projectgebied op de Topografische kaart van 1939 (Cartesius, 2019)

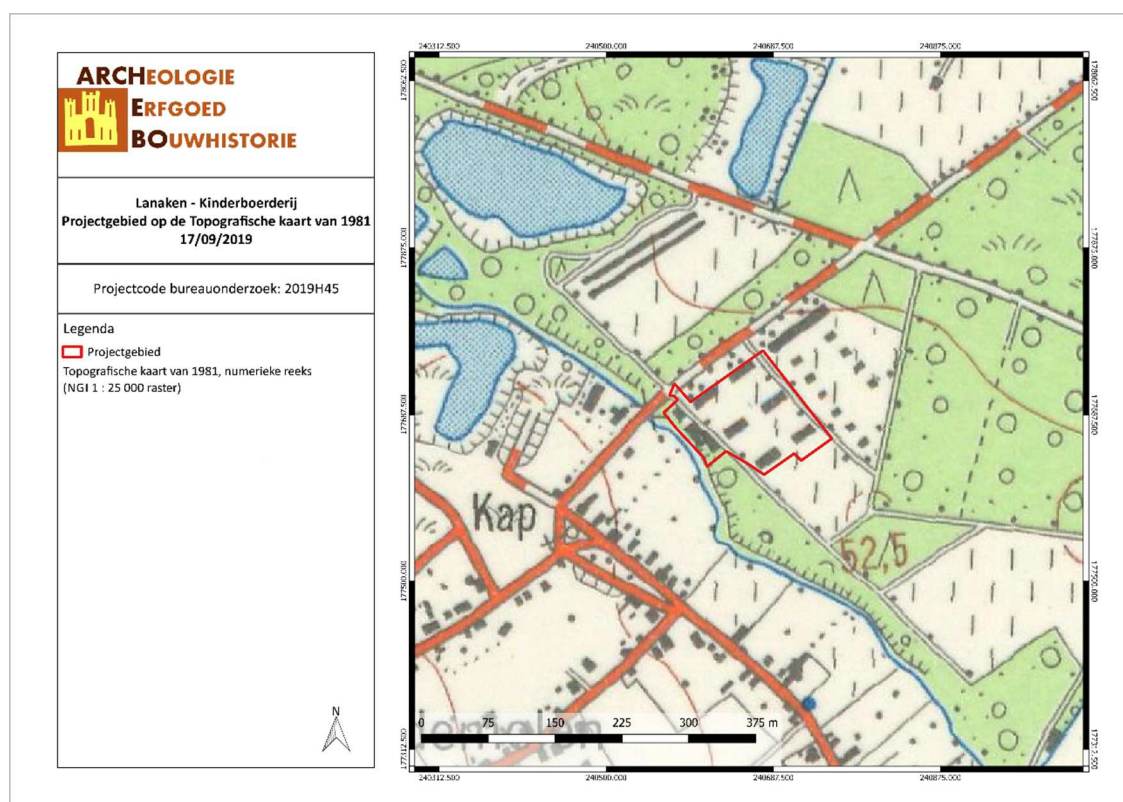
LAKI/19/09/17/16 - Digitale aanmaak

Figuur 24: Situering van het projectgebied op de Topografische kaart van 1969 (Cartesius, 2019)

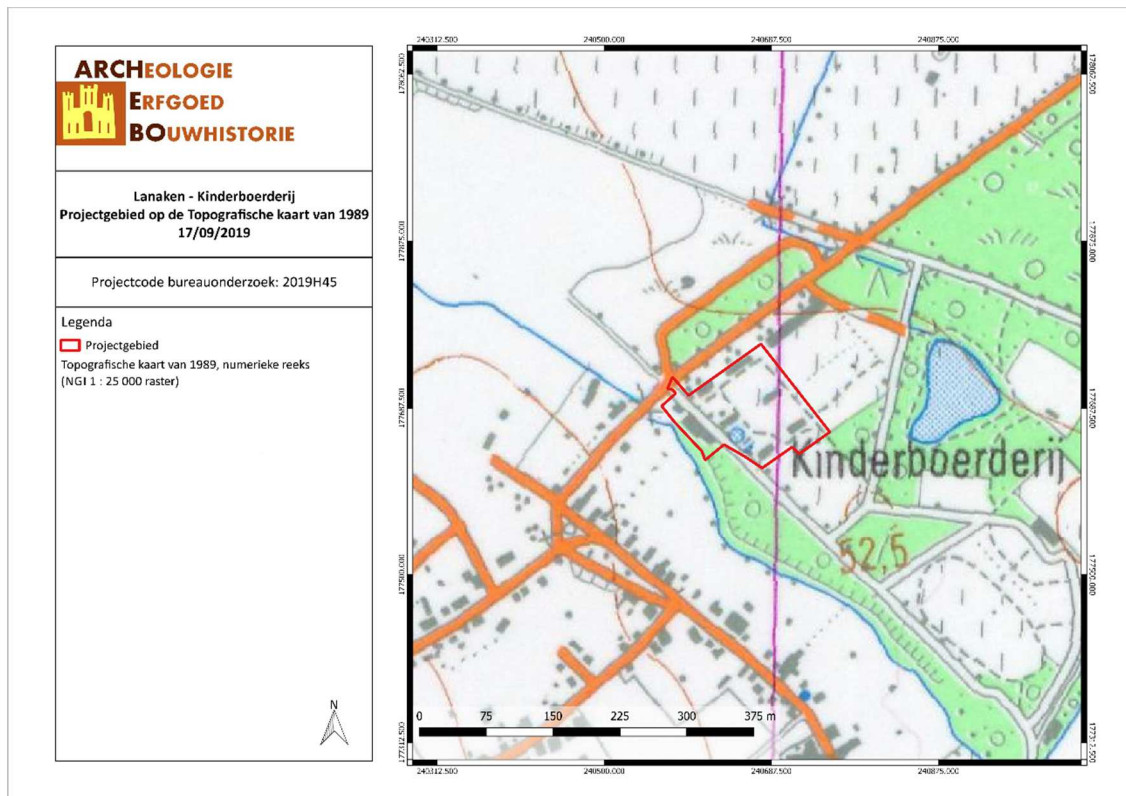
LAKI/19/09/17/17 - Digitale aanmaak

Figuur 25: Situering van het projectgebied op de luchtfoto van 1971 (Geopunt, 2019)

LAKI/19/09/17/18 - Digitale aanmaak

Figuur 26: Situering van het projectgebied op de Topografische kaart van 1981 (Cartesius, 2019)

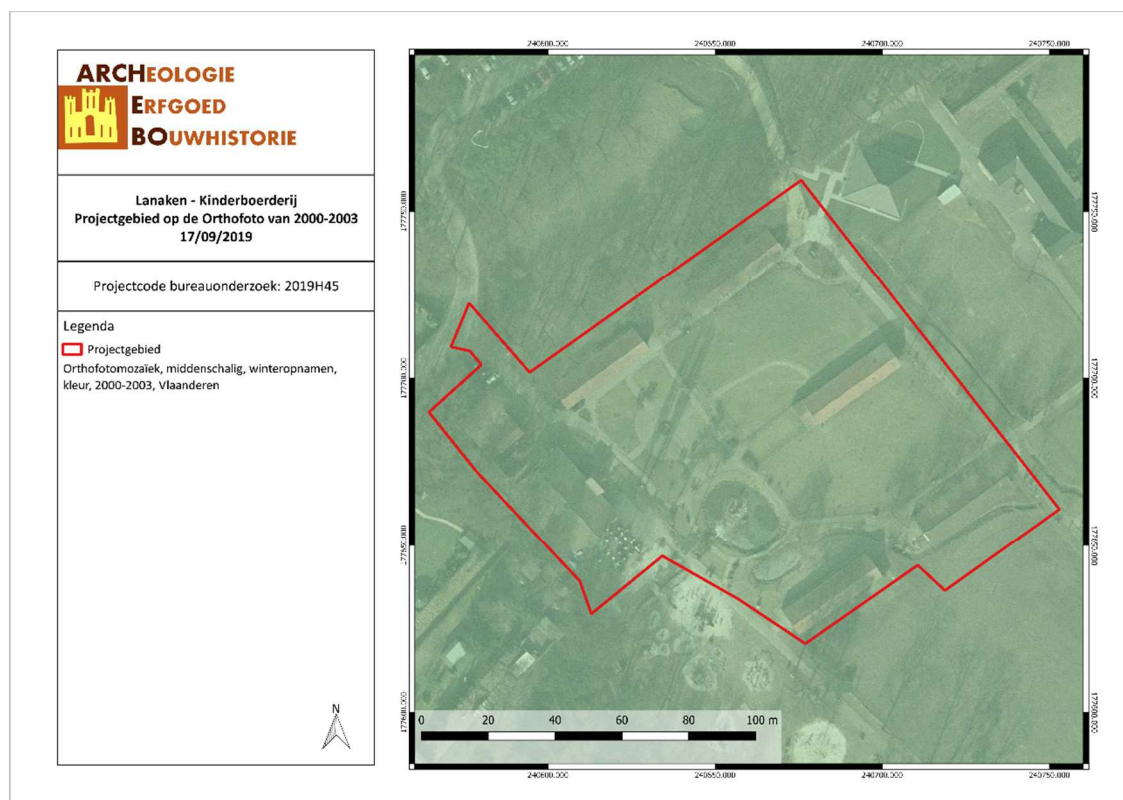
LAKI/19/09/17/19 - Digitale aanmaak

Figuur 27: Situering van het projectgebied op de Topografische kaart van 1989 (Cartesius, 2019)

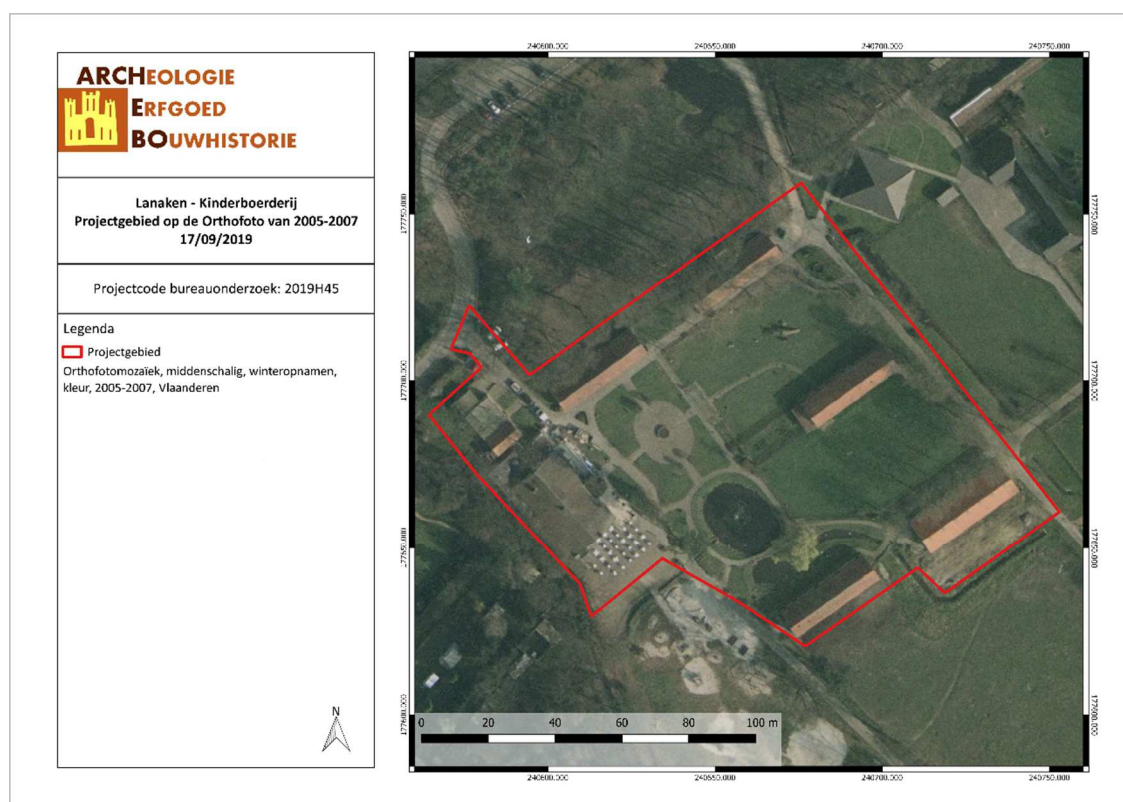
LAKI/19/09/17/20 - Digitale aanmaak

Figuur 28: Situering van het projectgebied op de luchtfoto van 1979-1990 (Geopunt, 2019)

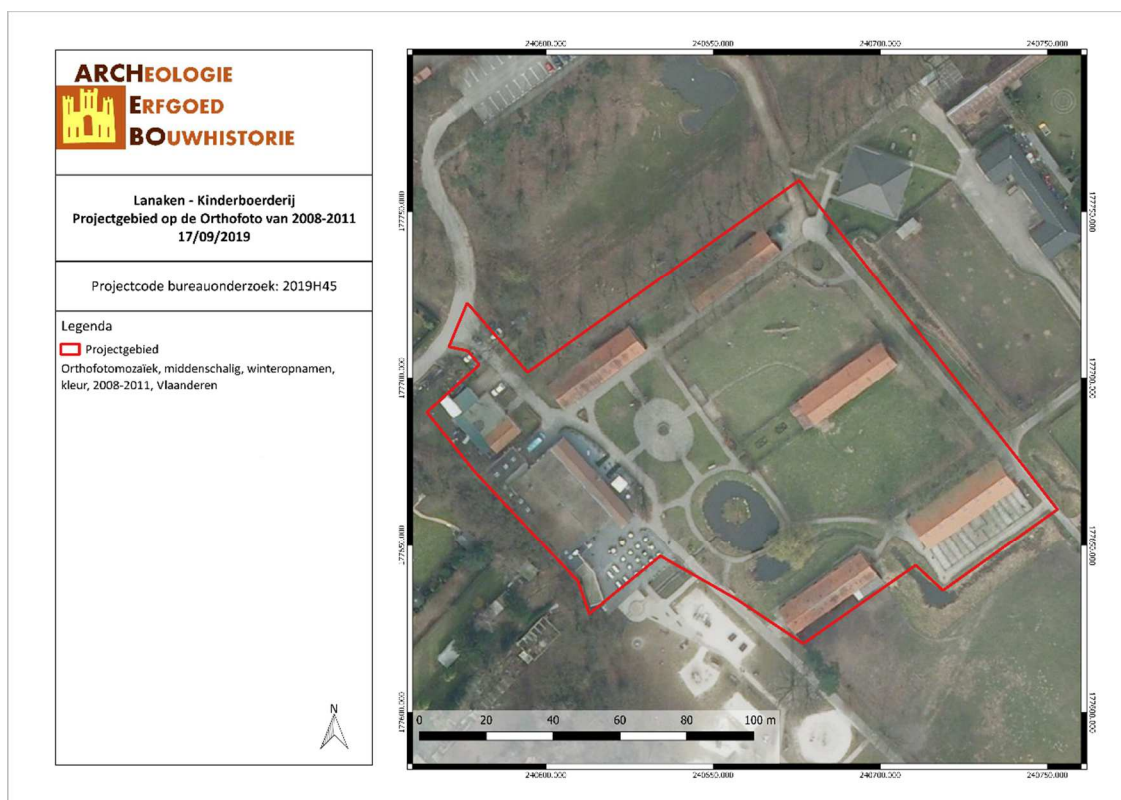
LAKI/19/09/17/21 - Digitale aanmaak

Figuur 29: Situering van het projectgebied op de luchtfoto van 2000-2003 (Geopunt, 2019)

LAKI/19/09/17/22 - Digitale aanmaak

Figuur 30: Situering van het projectgebied op de luchtfoto van 2005-2007 (Geopunt, 2019)

Leopold I van België, 15 bronzen Franse centimes geslagen onder Napoleon III uit de 19de eeuw en een militaire piloteninsigne van de Britse luchtmacht en een militaire gesp (Brits) voor aan de broodtas uit de 20ste eeuw.

3 RESULTATEN BUREAUONDERZOEK

3.1 BEANTWOORDING ONDERZOEKSVRAGEN

Het doel van dit bureauonderzoek was een archeologische evaluatie van het terrein. Hierbij kunnen volgende onderzoeksvragen beantwoord worden:

1. *Wat zijn de gekende archeologische en historische gegevens?*

Historische gegevens werden door middel van bronnenonderzoek en cartografisch onderzoek verworven. Cartografisch onderzoek heeft aangetoond dat er in het projectgebied bebouwing aanwezig was vanaf ca. 1971 tot nu. Er is geen bebouwing gekarteerd op cartografische bronnen van de 18de en 19de eeuw. De eerste bebouwing verschijnt op de orthofoto van 1971 en op de topografische kaart van 1981. De orthofoto van 2008-2001 toont de huidige situatie.

2. *Welke archeologische structuren of constructies kunnen ter hoogte van het onderzoeksgebied verwacht worden op basis van een analyse van het historische kaart- en bronnenmateriaal?*

Op basis van de cartografische en historische bronnen kunnen geen voorspellingen gegeven worden voor de te verwachte structuren of constructies op het projectgebied.

3. *In welke mate en in welke zones kan er een recente verstoring verwacht worden van archeologisch erfgoed?*

Ter hoogte van de huidige bebouwing, de wegenis en de vijver is de bodem reeds verstoord. Bij de geplande werken zal de bestaande wegenis opgebroken worden en vervangen worden door klinkers. Deze werken zullen dezelfde, reeds verstoorde bodem opnieuw verstoren. Daarnaast wordt het projectgebied op de bodemkaart ook grotendeels gekarteerd als OT, vergraven terrein.

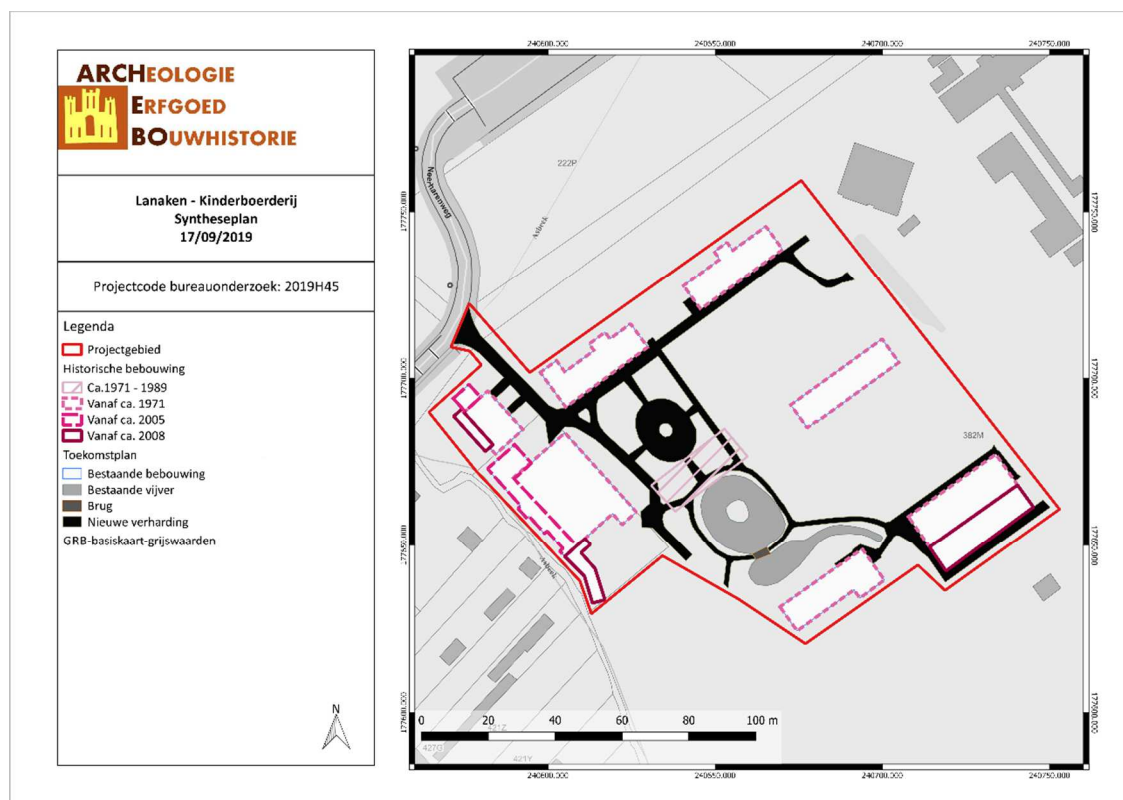
3.2 POTENTIEEL OP KENNISVERMEERDERING EN AFWEGING VERDER ONDERZOEK

Het bureauonderzoek heeft aangetoond dat het projectgebied gelokaliseerd is op een historische en archeologisch belanghebbende locatie. Gezien de nabijheid van natuurlijke waterlopen en de ligging op een helling, is er een verwachting naar Steentijd. Sporensites kunnen ook aanwezig zijn. Er is een kans op het aantreffen van archeologische resten, waardoor er ook een potentieel is op kennisvermindering. Dit potentieel wordt echter zeer laag ingeschat doordat de bodem verstoord is door de aanleg van de wegenis (en door de aanleg van de vijver en het plaatsen van de bebouwing). De toekomstige werken aan de wegenis zullen dezelfde reeds verstoorde bodem opnieuw verstoren.

3.3 SAMENVATTING

De opdrachtgever plant de heraanleg van de aanwezige wegenis. De kasseien zullen worden opgebroken en vervangen worden door klinkers. De eerste bebouwing is zichtbaar op orthofoto van 1971 en op de topografische kaart van 1981. De luchtfoto van 2008-2011 toont de huidige situatie.

De kosten-baten analyse is ontoereikend voor dit project. De archeologische en historische waarde van het terrein wordt niet genegeerd maar gezien de resultaten van het bureauonderzoek is er slechts een kleine kans op kennisvermeerdering. De toekomstige werken zullen daarnaast geen extra bodem verstoren. Daarom wordt aangeraden om het gehele plangebied vrij te geven voor de geplande werken.

4 BIBLIOGRAFIE

Publicaties

De Nutte, G., R. Simons, T. Deville, en S. Houbrechts. "Wijngaardstraat te Lanaken (gem. Lanaken) - Archeologienota door middel van een archeologische bureaustudie". Verslag van Resultaten. Hasselt: ArcheoPro Vlaanderen, november 2017.

Van Ranst, E, en C Sys. *Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen (Schaal 1 : 20 000)*. Gent: Laboratorium voor Bodemkunde, 2000.

Online bronnen

Agentschap Onroerend Erfgoed. "Lanaken". Inventaris Onroerend Erfgoed, 2019.
<https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/120367>.

"Burcht en kasteel Pietersheim | Inventaris Onroerend Erfgoed". Geraadpleegd 18 september 2019.
<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/895>.

"Kasteel Pietersheim: domein | Inventaris Onroerend Erfgoed". Geraadpleegd 18 september 2019.
<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/2694>.

"Lanaken". In *Wikipedia*. Geraadpleegd 4 februari 2019.
<https://nl.wikipedia.org/w/index.php?title=Lanaken&oldid=52889134>.

"Maurits Gysseling: Toponymisch Woordenboek (1960) p. 590". Geraadpleegd 4 februari 2019.
<http://bouwstoffen.kantl.be/tw/facsimile/?page=590>.

"Steilrand van het Kempisch Plateau van de Kikbeek tot de Asbeek | Inventaris Onroerend Erfgoed". Geraadpleegd 18 september 2019.
<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/300255>.

"Steilrand van het Kempisch Plateau van de Kikbeek tot de Asbeek | Inventaris Onroerend Erfgoed". Geraadpleegd 18 september 2019.
<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/10329>.

5 FIGURENLIJST

Figuur 1: Criteria bij omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen	4
Figuur 2: Situering van het projectgebied op de GRB-Kadasterkaart (Geopunt, 2019).....	6
Figuur 3: Situering van het projectgebied op Orthofoto (Geopunt, 2019)	6
Figuur 4: Situering van het projectgebied op het Gewestplan (Geopunt, 2019).....	7
Figuur 5: Foto huidige wegenis (Architectenburo Luyten, 2019).....	8
Figuur 6: Foto huidige wegenis (Architectenburo Luyten, 2019).....	8
Figuur 7: Foto huidige wegenis (Architectenburo Luyten, 2019).....	8
Figuur 8: Foto huidige wegenis (Architectenburo Luyten, 2019).....	9
Figuur 9: Foto huidige wegenis (Architectenburo Luyten, 2019).....	9
Figuur 10: Inplanting wegenis (Architectenburo Luyten, 2019)	9
Figuur 11: Toekomstplan (ARCHEBO bvba, 2019).....	10
Figuur 7: Hoogteprofiel van het projectgebied (Geopunt, 2019)	11
Figuur 13: Situering van het projectgebiedgebied en hoogteprofiellijn op het Digitaal Hoogtemodel (Geopunt, 2019)	11
Figuur 14: Situering van het projectgebied op de bodemkaart (DOV, 2019)	12
Figuur 15: Situering van het projectgebied en de archeologische data op de basiskaart (CAI, 2019)	14
Figuur 16: Situering van het projectgebied en de erfgoedkundige data op de basiskaart (IOE, 2019)	15
Figuur 17: Detail uit de Villaretkaart met aanduiding van het projectgebied (Geopunt, 2019).....	17
Figuur 18: Detail uit de Ferrariskaart met aanduiding van het projectgebied (Geopunt, 2019).....	17
Figuur 19: Detail uit de Atlas der Buurtwegen met aanduiding van het projectgebied (Geopunt, 2019)	18
Figuur 20: Detail uit de Vandermaelenkaart met aanduiding van het projectgebied (Geopunt, 2019)	18
Figuur 21: Situering van het projectgebied op de Topografische kaart van 1873 (Cartesius, 2019)19	
Figuur 22: Situering van het projectgebied op de Topografische kaart van 1904 (Cartesius, 2019)19	
Figuur 23: Situering van het projectgebied op de Topografische kaart van 1939 (Cartesius, 2019)20	

Figuur 24: Situering van het projectgebied op de Topografische kaart van 1969 (Cartesius, 2019)	20
Figuur 25: Situering van het projectgebied op de luchtfoto van 1971 (Geopunt, 2019).....	21
Figuur 26: Situering van het projectgebied op de Topografische kaart van 1981 (Cartesius, 2019)	21
Figuur 27: Situering van het projectgebied op de Topografische kaart van 1989 (Cartesius, 2019)	22
Figuur 28: Situering van het projectgebied op de luchtfoto van 1979-1990 (Geopunt, 2019)	22
Figuur 29: Situering van het projectgebied op de luchtfoto van 2000-2003 (Geopunt, 2019)	23
Figuur 30: Situering van het projectgebied op de luchtfoto van 2005-2007 (Geopunt, 2019)	23
Figuur 31: Situering van het projectgebied op de luchtfoto van 2008-2011 (Geopunt, 2019)	24
Figuur 32: Synthesepan (ARCHEBO bvba, 2019)	27

6 PLANNENLIJST

LAKI/19/09/17/1 - Digitale aanmaak	6
LAKI/19/09/17/2 - Digitale aanmaak	6
LAKI/19/09/17/3 - Digitale aanmaak	7
LAKI/19/09/17/4 - Digitale aanmaak	10
LAKI/19/09/17/5 - Digitale aanmaak	11
LAKI/19/09/17/6 - Digitale aanmaak	12
LAKI/19/09/17/7 - Digitale aanmaak	14
LAKI/19/09/17/8 - Digitale aanmaak	15
LAKI/19/09/17/9 - Digitale aanmaak	17
LAKI/19/09/17/10 - Digitale aanmaak	17
LAKI/19/09/17/11 - Digitale aanmaak	18
LAKI/19/09/17/12 - Digitale aanmaak	18
LAKI/19/09/17/13 - Digitale aanmaak	19
LAKI/19/09/17/14 - Digitale aanmaak	19
LAKI/19/09/17/15 - Digitale aanmaak	20
LAKI/19/09/17/16 - Digitale aanmaak	20
LAKI/19/09/17/17 - Digitale aanmaak	21
LAKI/19/09/17/18 - Digitale aanmaak	21
LAKI/19/09/17/19 - Digitale aanmaak	22
LAKI/19/09/17/20 - Digitale aanmaak	22
LAKI/19/09/17/21 - Digitale aanmaak	23
LAKI/19/09/17/22 - Digitale aanmaak	23
LAKI/19/09/17/23 - Digitale aanmaak	24
LAKI/19/09/17/24 - Digitale aanmaak	27